

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 19.9.2007
KOM(2007) 539 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

o

**nové strategii Evropské unie v oblasti zdraví zvířat (2007–2013) podle zásady „Prevence
je lepší než léčba“**

{SEK(2007) 1189}
{SEK(2007) 1190}

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

o

nové strategii Evropské unie v oblasti zdraví zvířat (2007–2013) podle zásady „*Prevence je lepší než léčba*“

Preamble

V prosinci 2004 Komise zahájila externí hodnocení, jehož cílem bylo důkladně zhodnotit výsledky kroků EU v oblasti zdraví zvířat a směr, kterým bychom se mohli v budoucnosti ubírat. Nutnost přehodnotit naši politiku vyplývá z kombinace několika okolností:

- Hlavní prvky stávající politiky vznikaly většinou mezi lety 1988 a 1995, kdy se ještě jednalo o Společenství dvanácti členských států.
- Stojí před námi nové úkoly. Objevily se některé nákazy, které před deseti lety nebyly známy (například SARS), zatímco jiné (například slintavka a kulhavka, katarální horečka ovcí a ptačí chřipka) se v nedávné minulosti staly opět problémem a připomněly nám, že jsou i nadále vážným rizikem.
- Významně se změnily i podmínky obchodování: objem obchodu s produkty živočišného původu rychle roste, a to jak v EU, tak i ve třetích zemích.
- Věda, technika i náš institucionální rámec prošly podstatným vývojem.

Ambiciózní strategie EU v oblasti zdraví zvířat (2007–2013)

Na základě vyhodnocení výsledků a po konzultaci zúčastněných stran Komise s potěšením předkládá návrh nové strategie EU v oblasti zdraví zvířat (2007–2013). Tento návrh umožní další diskusi na interinstitucionálním fóru EU. Očekává se, že Rada a Parlament dospějí ke stanovisku koncem letošního roku.

Obecně vzato strategie obsahuje ambiciózní šestiletý pracovní program, jehož cílem je dosáhnout jasných výsledků:

- **Stanovení priorit pro zásahy ze strany EU**
- **Moderní a odpovídající rámec pro zdraví zvířat**
- **Lepší prevence, dohled a připravenost na krize**
- **Věda, inovace a výzkum**

Harmonogram pro plnění konkrétních kroků zahrnutých ve strategii bude záviset na postoji Rady a Parlamentu, ale i na kapacitě našich lidských zdrojů.

1. Vize

Naší vizí je spolupracovat s partnery s cílem zlepšit prevenci problémů souvisejících se zdravím zvířat, a to dříve, než se objeví: *„Prevence je lepší než léčba“*.

2. Účel

Strategie stanoví směr vývoje politiky v oblasti zdraví zvířat vycházející z široké konzultace zúčastněných stran a pevného odhodlání dosáhnout vysokým standardům zdraví zvířat. Pomůže seřadit priority tak, aby byly v souladu s dohodnutými strategickými cíli, a přehodnotit a dojednat přijatelné a vhodné standardy.

3. Oblast působnosti strategie

Pojem zdraví zvířat se týká nejen absence nákaz zvířat, ale i zásadního vztahu mezi zdravím zvířat a dobrými podmínkami pro jejich život. Jde rovněž o jeden z pilířů politiky Komise v oblasti veřejného zdraví a bezpečnosti potravin.

Strategie se dotýká zdraví všech zvířat v EU chovaných za účelem produkce potravin, k zemědělským či sportovním účelům, jako společníci člověka, pro zábavu či v zoologických zahradách. Týká se i volně žijících zvířat a zvířat používaných ve výzkumu, pokud existuje nebezpečí, že by mohla přenést nákazu na jiná zvířata nebo na člověka. Strategie se rovněž zabývá zdravím zvířat přepravovaných do a z EU i v jejich hranicích.

Zaměřuje se na celou EU, mimo jiné na majitele zvířat, veterináře, podniky zapojené do produkce potravin, odvětví zabývající se zdravím zvířat, zájmové skupiny na ochranu zvířat, výzkumné a pedagogické pracovníky, řídicí orgány sportovních a rekreačních organizací, vzdělávací zařízení, spotřebitele, cestující, příslušné orgány členských států a orgány EU.

Strategie staví na současném právním rámci EU¹ pro oblast zdraví zvířat a na normách a pokynech Světové organizace pro zdraví zvířat (Mezinárodní úřad pro nákazy zvířat – OIE). Zaměří se na to, aby zajistila soulad s ostatními politikami a mezinárodními závazky EU. Bude vodítkem pro vývoj nových politik či pokynů a na základě vědeckého posouzení rizika posílí stávající opatření v oblasti zdraví zvířat ve Společenství, přičemž přihlédne k sociálním, hospodářským a etickým faktorům. Pomůže dosáhnout vysoké úrovně ochrany životního prostředí, neboť při vývoji nového rámce politiky zohlední jeho environmentální dopad.

4. Cíle

Strategie stanoví několik ambiciózních cílů ve zlepšení zdraví zvířat, a to nejen pro orgány EU a vlády členských států, ale i pro občany.

Cíle strategie jsou:

- Cíl 1: zajistit **vysokou úroveň veřejného zdraví a bezpečnosti potravin** snížením výskytu biologických² a chemických rizik u lidí na minimum;
- Cíl 2: zlepšovat zdraví zvířat předcházením/snižováním výskytu nálezů zvířat, a tím podporovat **zemědělskou činnost a hospodářství venkova**;
- Cíl 3: zvýšit **hospodářský růst / soudržnost / konkurenceschopnost** tím, že se zajistí volný pohyb zboží a přiměřené přesuny zvířat³;
- Cíl 4: podporovat takové zemědělské postupy a dobré životní podmínky zvířat⁴, které předcházejí hrozbám v souvislosti se zdravím zvířat a které minimalizují dopad na životní prostředí, a tím podporují strategii EU pro udržitelný rozvoj⁵.

Pokrok v plnění cílů strategie pomohou měřit **jednoduché a spolehlivé ukazatele plnění**, které navíc poslouží jako vodítko pro další vývoj politiky, při přípravě priorit, zacílení zdrojů a usměrňování diskuse. Tyto ukazatele budou navrženy po konzultaci se zúčastněnými stranami a v průběhu času, až budou k dispozici lepší veterinární a další údaje, se budou zdokonalovat. Budou mezi nimi jak „tvrdé“ ukazatele zdraví zvířat (např. výskyt nálezů, počet likvidovaných zvířat), tak i „měkké“ ukazatele popisující důvěru, očekávání a dojem evropských občanů. Je však třeba připustit, že výsledky ukazatelů může ovlivnit faktor nejistoty a nepředvídatelné události.

¹ Včetně opatření pro dobré životní podmínky zvířat.

² Jedná se o nákazy zvířat, choroby vyvolané původcem v potravinách a biotoxiny.

³ Pokud jde o přesuny zvířat, je třeba nalézt rovnovážný stav, aby byl volný pohyb zvířat přiměřený vzhledem k riziku zavlečení a šíření nálezů a s ohledem na životní podmínky zvířat během přepravy.

⁴ V souladu se sdělením Komise Evropskému Parlamentu a Radě o akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006–2010 KOM(2006) 13.

⁵ Evropská rada přijala v červnu 2006 náročnou a ucelenou obnovenou strategii EU pro udržitelný rozvoj (dokument 10917/06).

5. Akční plán

Cílem akčního plánu bude vysvětlit značnou šíři činností, které probíhají nebo proběhnou na úrovni EU v podobě legislativního návrhu nebo jiných mechanismů s cílem splnit v příštích šesti letech různé strategické cíle.

Akční plán plnění strategických cílů (viz oddíl 4) se zaměří na čtyři hlavní pilíře neboli oblasti:

1. stanovení priorit pro zásahy ze strany EU,
2. rámec EU pro zdraví zvířat,
3. prevence, dohled a připravenost a
4. věda, inovace a výzkum.

Veškerá práce Komise se bude řídit dvěma základními zásadami: partnerství a komunikace.

Partnerská spolupráce

Pro úspěch má zásadní význam přístup založený na partnerství, důvěře, otevřenosti a ochotě přijímat obtížná rozhodnutí. Strategie přinese hmatatelnou změnu pouze tehdy, pokud všichni, kdo jsou zapojeni do ochrany zdraví zvířat, budou spolupracovat nejen mezi sebou, ale i se všemi občany, kteří se o tuto oblast zajímají. Současná politika Společenství pro oblast zdraví zvířat již přinesla řadu vynikajících příkladů partnerství v praxi. Musíme dále rozvinout existující spolupráci, podpořit nové iniciativy a lépe využívat nelegislativních alternativ k právní úpravě. V budoucím „**poradním výboru pro zdraví zvířat**“⁶ zasednou představitelé nevládních organizací z oblasti ochrany zdraví zvířat a zástupci spotřebitelů a vlád. Poradní výbor pro zdraví zvířat připraví **strategické pokyny** ohledně vhodné/přijatelné úrovně ochrany zdraví zvířat a veřejného zdraví a ohledně priorit, pokud jde o opatření a komunikaci. Výbor bude rovněž sledovat **pokrok plnění strategie**: bude konzultován ve věci všech posouzení dopadů a bude Komisi radit, jak nejlépe dosáhnout dohodnutých výsledků.

Ve spolupráci s Radou zorganizuje Komise konferenci, na které představí pokrok v plnění strategie (průběžné hodnocení v roce 2010).

⁶ Poradní výbor pro zdraví zvířat vznikne jako pracovní skupina poradní skupiny pro potravinový řetězec a zdraví zvířat a rostlin, viz čl. 4 odst. 2 rozhodnutí Komise 2004/613/ES ze dne 6. srpna 2004.

Komunikace

Zdraví zvířat je pro všechny evropské občany závažným tématem. Obavy nevzbuzuje jen související hledisko veřejného zdraví a bezpečnosti potravin, ale také hospodářské náklady, které si může ohnisko nákazy zvířat vynutit, a ohledy na dobré životní podmínky zvířat, včetně důsledků tlumení nákaz. Komise je odhodlána plnit cíle **srozumitelnosti** a **transparentnosti**, pokud jde o komunikaci se spotřebiteli a zúčastněnými stranami na téma co EU dělá a proč. Evropské i vnitrostátní subjekty musí spolupracovat, aby podávaly soudržné informace a zlepšily důvěru veřejnosti.

Informování o strategii

O pokroku v plnění strategie se budou připravovat **výroční zprávy** a bude zajištěno širší informování o politikách a iniciativách. Komunikace bude mít řadu podob, které se budou odvíjet od sdělovaného tématu a cílového publika. Její součástí bude účast na mezinárodních i národních akcích, rozvoj vztahů s médii a nevládními organizacemi, zdokonalování internetových stránek tak, aby obsahovaly ucelené a relevantní informace určené všem zúčastněným stranám, kontrolní seznamy, příručky a fórum s otázkami a odpověďmi.

Komunikace v krizových případech

Zásadní význam má rovněž kvalitní komunikace se zúčastněnými stranami / spotřebiteli ohledně rizika. Nesprávné vnímání rizika ze strany veřejnosti může totiž regulační orgán donutit, aby v krizovém případě přijal neoprávněná nebo nepřiměřená opatření. Poradní výbor pro zdraví zvířat bude Komisi radit v tom, jak dále zlepšovat komunikaci v krizové situaci.

Pilíř 1	Stanovení priorit pro zásahy ze strany EU
----------------	--

Na novou strategii v oblasti zdraví zvířat je třeba nahlížet jako na integrované posouzení rizik a strategii řízení zacílené na biologická a chemická rizika evropského významu.

1.1 Kategorizace hrozeb v oblasti zdraví zvířat

Popis a kategorizace biologických a chemických rizik poslouží jako základ pro rozhodnutí o tom, kdo je odpovědný za konkrétní opatření.

Zjištěné hrozby pro zdraví zvířat je třeba posoudit, aby bylo možné stanovit:

- jejich **význam** pro čtyři hlavní cíle strategie EU,
- „**přijatelnou úroveň rizika**“ pro Společenství,
- relativní **prioritu** opatření na snížení rizika.

U vážných hrozeb pro lidské zdraví a hospodářství venkova se musíme snažit snížit riziko na zanedbatelnou úroveň. Nulového rizika však nelze dosáhnout. Proto i v případech, kdy se jedná o hrozby s vysokou prioritou, u nichž se usiluje o zanedbatelnou úroveň rizika, je třeba posoudit náklady a přínosy a efektivitu nákladů případných opatření, aby se zajistilo co nejlepší využití omezených zdrojů, a to jak pokud jde o finanční prostředky EU, tak i náklady pro producenty. Toto hledisko má zásadní význam pro dodávky potravin a je velmi důležité i pro udržitelnost životního prostředí a hospodářství venkova v členských státech.

V případě, že je zjištěna možná závažná hrozba pro zdraví, ale ohledně pravděpodobnosti jejího výskytu nepanuje vědecky podložená jistota, by měla být přijata přiměřená prozatímní opatření, aby se zajistila vysoká úroveň ochrany zdraví do doby, než budou k dispozici další vědecké poznatky, které míru rizika vyjasní (**zásada opatrnosti**).

Popis a kategorizace rizik je důležitý a nelehký proces, který na úrovni EU již začal. Rozhodnutí se musí opírat o ověřené vědecké poznatky a vhodné posouzení rizik (viz pilíř 4). Avšak věda samotná není schopna odpovědět na všechny otázky. Komise proto do procesu řízení rizika zapojí zástupce všech zúčastněných stran, aby se dosáhlo co nejširší shody, odpovědnost za přijatá rozhodnutí byla společná a aby se dosáhlo dohodnutých cílů.

Cíle se budou stanovovat na úrovni Společenství, členského státu a případně regionů. Hodnocení pokroku v jejich plnění v příštích šesti letech zprostředkují vhodné **ukazatele plnění**.

Na kategorizaci biologických a chemických rizik se bude zakládat i příslušné **množství zdrojů**, které bude vyhrazeno k dosažení požadované úrovně ochrany, a práce na systému sdílení odpovědnosti a nákladů.

Očekávané výsledky:

- **Kategorizace biologických a chemických rizik** podle jejich významu pro EU.
- Dohoda o **přijatelné úrovni rizika**.
- Stanovení **priorit**, vyčíslitelných **cílů** a **ukazatelů plnění**.
- Stanovení **množství zdrojů**, které mají být vyhrazeny na zjištěné hrozby.

Pilíř 2	Moderní rámec pro zdraví zvířat
----------------	--

Cílem je jednotný předpisový rámec s větším důrazem na pobídky namísto postihů, který bude v souladu s ostatními politikami EU a který se bude blížit mezinárodním normám.

2.1 Jednotný a jasnější předpisový rámec

Epizootické nákazy hospodářských zvířat jako např. ptačí chřipka nebo slintavka a kulhavka mohou mít pro zemědělce i hospodářství jako celek ničivé důsledky, a to jak v konkrétní zemi, na některém kontinentu, tak i na celém světě.

Mezinárodní organizace, jako jsou OIE či Světová banka, považují zdraví zvířat za *celosvětový veřejný statek*. Za minimální cíl považuje EU zachování „veterinární služby“⁷ v souladu s mezinárodními normami (pokud jde o právní předpisy, strukturu, organizaci, zdroje, kapacitu, úlohu soukromého sektoru a pomocných povolání). To je prioritou pro veřejné investice.

Jedním z hlavních nástrojů, kterými EU zasahuje v oblasti zdraví zvířat s cílem naplnit politiku Společenství a dostát mezinárodním závazkům, jsou vyvíjející se právní předpisy. Zásady lepší právní úpravy se uplatní pomocí posíleného partnerství a lepší komunikace.

Budoucí strategie se zaměří na nahrazení stávající řady provázaných opatření souvisejících politik jediným rámcem politiky. Strategie v oblasti zdraví zvířat bude usilovat o jednotný jasný předpisový rámec, který se co nejvíce přiblíží doporučením / normám a pokynům OIE/Codex. Tento předpisový rámec bude zahrnovat i opatření související s výživou a dobrými zdravotními podmínkami zvířat.

Evropská komise je odpovědná za to, aby neexistovala neoprávněná vnitrostátní či regionální pravidla, která by představovala možnou překážku na vnitřním trhu. Avšak předpisový rámec EU musí být dostatečně pružný, aby umožnil rozhodovat o rovnocennosti, urovnávat spory a účinně reagovat na měnící se situaci. Zvláštní pozornost je třeba věnovat situaci nekomerčně chovaných zvířat (například v rámci zájmové činnosti) a volně žijících zvířat, přičemž je třeba zohlednit míru, kterou se tato situace dotýká hlavních cílů⁸.

Úlohy a povinnosti budou jasně vymezeny. Na všech úrovních je třeba zavést přístup založený na pobídkách. Nutná je revize současného nástroje pro spolufinancování.

Pro řadu rozhodnutí Komise se budou používat efektivnější postupy. Stálý výbor pro potravinový řetězec a zdraví zvířat⁹ se zaměří na rozhodnutí, která jsou ve středu zájmu členských států a zúčastněných stran. Co nejvíce je třeba podporovat neregulativní nástroje.

Očekávané výsledky:

Obecný právní předpis EU pro oblast zdraví zvířat:

- **Jednotný horizontální právní rámec** vymezí a sjednotí společné zásady a požadavky stávajících právních předpisů (pokud jde o obchod uvnitř Společenství, dovoz, tlumení nákaz zvířat, výživu zvířat a dobré životní podmínky zvířat).

⁷ Tím se rozumí příslušná správa, všechny příslušné orgány a všechny osoby, kterým udělil oprávnění, registraci nebo licenci veterinární statutární orgán (podle definice v kodexu OIE).

⁸ Viz např. síť Natura 2000 vytvořená směrnicí Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků.

⁹ Stálý výbor pro potravinový řetězec a zdraví zvířat je znám také pod zkratkou SCFCAH.

- Stávající právní předpisy se tímto novým rámcem **zjednoduší** a případně nahradí s cílem dosáhnout **sblížení s mezinárodními normami** (normami OIE/Codex) a zároveň se zajistí **pevný závazek k dosažení vysoké úrovně zdraví zvířat**.

2.2 Příprava účinných systémů pro sdílení nákladů a odpovědnosti

Nákazy zvířat

Stávající systémy odškodnění se zaměřují především na mechanismy odškodnění majitelů zvířat v případě ohniska nákazy. Hlavním cílům strategie by mohlo výrazně prospět vhodné sdílení nákladů, přínosů a odpovědnosti. Tím, že by tento systém vytvořil pobídky k prevenci hrozeb souvisejících se zvířaty, by mohl pomoci předcházet významným finančním rizikům pro členské státy a Společenství. Dalším cílem by bylo posílení hospodářské a sociální soudržnosti Společenství a konkrétně snížení rozdílů mezi úrovní zdraví zvířat v různých regionech.

Na jedné straně mají vlády významnou úlohu při zajišťování našich vnějších hranic proti zavlečení nákaz a při organizaci reakcí na ohniska exotických nákaz. Zásadní význam má i státní odškodnění za soukromý majetek zničený ve veřejném zájmu, a to alespoň v rozsahu, v jakém není majitel odpovědný za ohnisko. V těchto případech je hlavním zřetelem ochrana veřejného zdraví.

Na druhou stranu mají odpovědnost za zdraví zvířat především jejich majitelé a kolektivně celé odvětví. Proto mají majitelé zvířat a odvětví možnost řešit řadu rizik souvisejících s nákazami zvířat lépe než kdokoli jiný.

Všeobecně se uznává, že politika v této oblasti vyžaduje plnou účast a odhodlání všech stran, včetně pojišťoven. Převzetí odpovědnosti za riziko je důležitým tématem, a proto je třeba zavést nové mechanismy, které zapojí hlavní zúčastněné strany do rozhodování o významných otázkách této politiky, zejména o mimořádných opatřeních.

Bude zapotřebí i studie proveditelnosti, která zváží konkrétní návrhy postupného vývoje harmonizovaného systému na úrovni EU.

Odvětví krmiv

Dojde-li v odvětví krmiv k nehodám velkého rozsahu, veřejné orgány většinou nesou značné náklady na stažení z trhu, přepravu, skladování a likvidaci krmiva, potravin a zvířat, jakož i náklady na analýzu a další administrativní výdaje. Provozovatelé krmivářských podniků jsou odpovědní za každé porušení příslušných právních předpisů o bezpečnosti krmiv a za přímé důsledky stažení z trhu, zpracování a/nebo zničení krmiva, zvířat a potravin z nich vyprodukovaných¹⁰. V roce 2007 Komise předloží Evropskému parlamentu a Radě zprávu, v níž navrhne možnosti zavedení účinného systému finančních záruk pro provozovatele krmivářských podniků.

¹⁰

Článek 8 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1831/2003 ze dne 22. září 2003, kterým se stanoví požadavky na hygienu krmiv.

Očekávané výsledky:

- Nákazy zvířat: příprava **harmonizovaného rámce EU ohledně kritérií pro sdílení nákladů a odpovědnosti** na základě:
 - kategorizace biologických a chemických rizik podle jejich významu pro EU (pilíř 1),
 - pobídek, které u všech zúčastněných stran povedou k chování, kterým se sníží riziko,
 - možnosti úhrady nepřímých ztrát,
 - nalezení rovnováhy nákladů (z veřejných/soukromých prostředků) a odpovědnosti; je třeba zvážit i hledisko solidarity,
 - prevence narušení hospodářské soutěže,
 - slučitelnosti s mezinárodními závazky EU,
 - účinnosti a flexibility provádění na vnitrostátní nebo regionální úrovni,
 - mechanismu konzultací mezi partnery, kteří se dělí o náklady, zejména během krizí.

2.3 Vliv Společenství na mezinárodní normy

Právní předpisy EU již z velké části vycházejí z doporučení / norem a pokynů OIE/Codex a dodržují příslušné závazky v rámci dohody WTO o uplatňování sanitárních a fytosanitárních opatření. Nicméně jsou oblasti, v nichž by se EU mohla těmto normám přiblížit více (například nakažový status, dovoz, kvalita a hodnocení veterinární správy, laboratorní vyšetření, výživa zvířat, očkování).

V případech, kdy OIE/Codex přijaly normy, EU je bude při používání opatření v oblasti zdraví zvířat dodržovat. Avšak ve vědecky podložených případech může EU zavést nebo zachovat sanitární či fytosanitární opatření, která mají za následek vyšší úroveň sanitární nebo fytosanitární ochrany. EU bude nadále velmi aktivně prosazovat vlastní normy v OIE/Codex a zajistí, aby byly co nejvíce přijímány i na mezinárodní úrovni. Ostatní členy OIE/Codex je třeba vyzvat, aby se při tvorbě vlastních norem řídili mezinárodními normami.

Pokud jde o dovoz, měla by EU zlepšit komunikaci týkající se požadavků vůči obchodním partnerům. EU by měla rovněž rozvinout svou vyjednávací sílu v oblasti vývozu. Měla by se snažit podporovat ostatní členy OIE/Codex ve zlepšování souladu jejich právních předpisů s mezinárodními doporučeními / normami a pokyny, zajistit jednotný výklad a vyhnout se možnému narušení mezinárodní hospodářské soutěže.

Vzhledem k tomu, že Společenství má v téměř všech oblastech působnosti OIE výlučnou pravomoc, dlouhodobě by bylo rovněž vhodné, aby se členem OIE stalo samo Společenství tak, jako se stalo členem Codex Alimentarius. To by pomohlo zvýšit soudržnost mezi normami, pokyny a dalšími ustanoveními OIE a ostatními souvisejícími mezinárodními závazky Evropského společenství.

Očekávané výsledky:

- V případě potřeby **podpora postojů EU** na základě ověřených vědeckých důkazů.
- **Členství Společenství v OIE** s cílem posílit jeho aktivní úlohu.

2.4 Příprava vývozní strategie na úrovni Společenství

Vysoká úroveň zdraví zvířat v EU bude zásadním přispěním k růstu a zaměstnanosti v Evropě, neboť zajistí, aby zemědělci a evropské společnosti byli nadále konkurenceschopní a aby měli skutečný přístup na vývozní trhy¹¹. Potřebujeme zajistit, aby na těchto trzích mohly evropské společnosti, často malé a střední podniky, konkurovat na základě spravedlivých pravidel. Roste význam neoprávněných překážek v sanitární oblasti. Jejich odhalení, analýza a odstranění jsou složité a technicky i časově náročné.

Podmínky pro dovoz potravin a produktů živočišného původu jsou velkou měrou harmonizovány. O vývozu to však neplatí.

Ke sjednání dvoustranných dohod v oblasti sanitárních a fytosanitárních opatření s třetími zeměmi má výlučnou pravomoc Komise. Pro některé třetí země jsou ve dvoustranných veterinárních dohodách¹² konkrétně definovány společné požadavky na vývoz pro celou EU. Kapitulu o sanitárních a fytosanitárních opatřeních obsahují i probíhající obchodní jednání, zejména jednání o dohodách o volném obchodu s Koreou, Indií a sdružením ASEAN¹³.

Komise s členskými státy diskutuje o dopadech provádění stávající i budoucí politiky na jednání o těchto dohodách se třetími zeměmi, pokud jde o vývoz. Cílem je zajistit dodržování závazků vyplývajících ze Smlouvy ve vztahu ke společné obchodní politice a předložit při jednání se třetími zeměmi jednotný přístup Společenství.

Nová strategie EU v oblasti zdraví zvířat pomůže přizpůsobit soubor nástrojů politiky tak, aby se dosáhlo přístupu na vývozní trhy, oživilo partnerství se zúčastněnými stranami a stanovily se priority s cílem co nejlépe využít dostupné zdroje.

¹¹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Evropa ve světě: posílené partnerství v zájmu lepšího přístupu na trh pro evropské vývozce, KOM(2007) 183 ze dne 18. dubna 2007.

¹² Mimo jiné pro Chile, Mexiko, USA, Kanadu, Nový Zéland a země Evropského sdružení volného obchodu.

¹³ Sdružení národů jihovýchodní Asie.

Očekávané výsledky:

- Účinnější a transparentnější služby pro podniky, včetně malých a středních podniků, zaměřené na dosahování výsledků a na konkrétní sanitární problémy, kterým podniky z EU čelí na trzích třetích zemí.
- **Lepší stanovení priorit**, pokud jde o opatření proti překážkám v sanitární oblasti, s cílem zaměřit lidské zdroje a dosáhnout co největšího hospodářského přínosu.
- **Posílení úloh** při jednání o vývozních podmínkách pro EU a při řešení problémů v oblasti vývozu, ve vhodných případech v podobě týmů EU pro přístup na trh zřízených na místě a složených ze zástupců delegací Komise, velvyslanectví členských států a sdružení podniků.

Pilíř 3	Prevence hrozeb, dohled a připravenost na krize v souvislosti se zdravím zvířat
----------------	--

Cílem je pojmenovat problémy, než k nim dojde, a připravit se na zvládání ohnisek a krizí.

3.1 Podpora opatření biologické bezpečnosti v hospodářstvích

Biologickou bezpečností se rozumí opatření přijatá proto, aby se zabránilo zavlečení nákazy do populace, stáda či skupiny zvířat, v nichž se zatím nevyskytuje, nebo aby se omezilo její šíření ve stádě.

Úspěšná opatření biologické bezpečnosti musí řešit izolaci nových zvířat přivezených do hospodářství, izolaci nemocných zvířat, řízení pohybu lidí, přesunů zvířat a vybavení, správné používání krmiv a postupy čištění a dezinfekce prostor.

Za to jsou odpovědní majitelé zvířat, včetně zemědělců vykonávajících tuto činnost jako zájmovou. Avšak některé nakažlivé patogeny se mohou snadno šířit z hospodářství do hospodářství, a proto je pro preventivní opatření a opatření biologické bezpečnosti nutný společný přístup.

Účinná opatření biologické bezpečnosti v hospodářstvích budou důležitým kritériem pro postupy vymezování pásem a rozčlenění na jednotky¹⁴ pro účely tlumení nákaz a/nebo obchodu. Nákazy prostý status, opatření biologické bezpečnosti, opatření ve prospěch dobrých životních podmínek zvířat a veterinární kontroly lze využít i jako kritéria k ohodnocení jednotlivých hospodářství a na podporu rozvoje systému sdílení odpovědnosti a nákladů.

¹⁴

Vymezení pásem (zón) a rozčlenění na jednotky (kompartmentalizace) jsou postupy prováděné danou zemí podle pokynů kodexu OIE s cílem vymezit subpopulace s různým nakažovým statusem na jejím území pro účely tlumení nákaz a/nebo mezinárodního obchodu. Rozčlenění na jednotky se týká subpopulací, jsou-li použity řídicí systémy související s biologickou bezpečností, zatímco vymezení pásem se použije v případě, že je subpopulace definována na zeměpisném základě.

Očekávané výsledky:

- **Pokyny** zohledňující úroveň rizika spojeného s různými systémy produkce a druhy zvířat (např. intenzivní produkce, extenzivní produkce, oblast s vysokou hustotou, zemědělci vykonávající tuto činnost jako zájmovou). Tyto pokyny budou v souladu s veterinárním právním rámcem EU.
- **Poskytnutí prostředků** na financování a podporu infrastrukturních opatření biologické bezpečnosti v hospodářstvích ze stávajících fondů.

3.2 Identifikace a výsledovatelnost

Cílem rámce EU pro výsledovatelnost (identifikační systémy, označování a systém TRACES (Obchodní řídicí a expertní systém Společenství)) je zlepšit kvalitu, přesnost, dostupnost a včasnost údajů o živých zvířatech, potravinách živočišného původu a krmivech. Umožňuje výsledovatelnost bez ohledu na hranice mezi členskými státy.

V současnosti se provádí identifikace jednotlivých kusů např. hovězího dobytka pomocí identifikátorů, systému založeného na tištěných zvířecích pasech a registrech hospodářství spolu s vnitrostátními identifikačními databázemi, které nejsou mezi členskými státy propojeny. Výsledovatelnost přepravy živých zvířat se zajišťuje pomocí systému tištěných osvědčení v kombinaci se systémem TRACES.

Postupné zavádění elektronické identifikace vyvolává otázku, jak lze ve střednědobém až dlouhodobém časovém výhledu propojit různé prvky systému výsledovatelnosti živých zvířat a vyvinout integrovaný elektronický systém na úrovni EU. Vzhledem k poměru nákladů a přínosů stojí před specifickým problémem, pokud jde o zavedení elektronické identifikace, malí chovatelé hospodářských zvířat. Budoucí systém by měl především přihlédnout k situaci malých a středních podniků a opírat se o důkladné posouzení dopadů.

Zvýšená přesnost a včasnost těchto údajů by měla přinést lepší informace pro veterinární dohled a zdokonalit postupy při řešení ohnisek nákazy. Větší efektivita by měla snížit náklady jak pro odvětví, tak pro státní správu.

Očekávané výsledky:

- **Systém TRACES** dosáhne stanoveného cíle a bude **jediným portálem pro všechny veterinární záležitosti.**
- **Interoperabilita vnitrostátních identifikačních databází.**

- **Zavedení elektronických postupů** (v dlouhodobém časovém výhledu).
 - Studie proveditelnosti zavedení elektronické identifikace (se zvláštním důrazem na přežvýkavce) na dobrovolném nebo povinném základě.
 - Zavedení elektronických osvědčení pro přesuny živých zvířat namísto papírových (v obchodu uvnitř Společenství a v případě dovozů).
 - Vytvoření širšího integrovaného elektronického systému s jednotnou databází, který bude obsahovat všechny prvky stávajícího systému týkající se osvědčení, identifikace zvířat, nakažového statusu a statusu dobrých životních podmínek zvířat.

3.3 Lepší biologická bezpečnost na hranicích

EU je největším dovozcem potravin na světě. Členské státy mají při hraničních kontrolách povinnost chránit Společenství před případnými riziky souvisejícími se zdravím zvířat a veřejným zdravím, která by mohla vzniknout v důsledku mezinárodního obchodu s živými zvířaty a produkty živočišného původu. Jejich náročný úkol spočívá v tom, že musí zlepšit biologickou bezpečnost na hranicích, aniž by současně závažným způsobem narušovaly přeshraniční pohyb osob a zemědělského zboží. V podstatě hlavním bezpečnostním prvkem hraniční kontroly deklarovaných dovozů pro veterinární účely je kontrola příslušných dokladů, a EU je proto závislá na přesnosti a pravdivosti prohlášení, která tyto doklady obsahují.

Veterinární lékaři musí více spolupracovat s celníky, a to jak na stanovištích hraniční kontroly, tak i v místech vstupu do Společenství, kde zboží a zvířata mohou do Společenství vstoupit v rozporu se zákony. Panují zásadní otázky ohledně: posuzování rizik; důvěry mezi vládami jednotlivých států; čeho lze či nelze dosáhnout v podmínkách stanovišť hraniční kontroly a ostatních místech vstupu (účinnost/efektivita).

Na druhé straně může být pro některé rozvojové země obtížné splnit normy EU, aby mohly s Unií obchodovat. EU by měla dále rozvíjet probíhající iniciativy a zlepšovat spolupráci s třetími zeměmi, poskytovat jim technickou pomoc při plnění veterinárních požadavků EU souvisejících s dovozy a bojovat proti exotickým nakažám u zdroje.

Očekávané výsledky:

- **Revize stávajících právních předpisů** a příprava politiky zaměřené na dosažení lepšího, na riziku založeného, přístupu k hraničním kontrolám a na boj proti nezákonnému obchodu. Příprava posuzování rizik na úrovni EU s cílem zaměřit se na rizikovější zásilky (podle produktů/zemí) a pomáhat při výběru kontejnerů k fyzické kontrole.
- Optimalizace **koordinace subjektů/institucí, které regulují dovoz** (celní orgány / veterinární správa).

- Informovanost **cestujících** o omezeních a **povinnostech**, zajištění jejich přiměřeného prosazování.
- Zlepšení **řízení rizik na úrovni třetích zemí** a poskytnutí **pomoci třetím zemím** (prostřednictvím nástrojů vnější spolupráce, školení, předávání znalostí a podpory formou regionálních odborných zkušeností).

3.4 Dohled a připravenost na krize / řešení krizí¹⁵

Veterinární dohled

Veterinární dohled zajišťuje včasné varování a rychlou detekci hrozeb souvisejících se zdravím zvířat a sleduje a analyzuje, jak k nálezům dochází a jak se šíří.

Získané informace představují pro orgány EU a vlády důležité vědecké podklady na podporu jejich rozhodování o opatřeních v oblasti prevence a tlumení a pro posouzení účinnosti stávajících přístupů. Dohled nabízí širší veřejnosti, zemědělcům a chovatelům zvířat v zájmovém chovu informace, které mohou spolu s veterinárními lékaři použít, když se rozhodují, jak nejlépe ochránit zdraví své i svých zvířat. Velmi důležité je rovněž lépe pochopit a posoudit dopad klimatických změn na zdraví zvířat, a tím umožnit lepší „přizpůsobení“ veterinárních opatření.

Chovatelé zvířat i veterináři se potřebují také efektivně vzdělávat, aby mohli zachytit příznaky nákazy již v raném stádiu.

Připravenost na mimořádné situace

Mimořádné situace související se zdravím zvířat je třeba řešit rychle a účinně za pomoci dohodnutého postupu. Velkým přínosem pro omezení a tlumení hrozeb souvisejících se zdravím zvířat na úrovni EU je možnost, aby Komise přijímala rozhodnutí o mimořádných opatřeních zrychleným způsobem.

V návaznosti na etické otázky a rostoucí nároky na lepší životní podmínky zvířat zaujímá EU pružnější přístup k očkování i k zdokonalování své politiky na tlumení významných nálezů u zvířat. Jedním z cílů nové strategie EU v oblasti zdraví zvířat bude snížení počtu likvidovaných zvířat (cíl 4). Avšak s ohledem na různé faktory¹⁶ je důležité, aby se o očkování rozhodovalo případ od případu.

Příprava, cvičné krizové plány a realizace připravenosti na mimořádné situace jsou úkolem vlád. Tyto plány by měly být s předstihem dohodnuty s partnery v systému sdílení nákladů.

Klíčovým faktorem schopnosti zvládnout úspěšně ohnisko je znalost toho, kde se zvířata a související produkty nacházejí, a kontrola jejich přesunu.

¹⁵ Včetně spolupráce s třetími zeměmi.

¹⁶ Dostupnost a účinnost očkovací látky, pokud možno požadavek platného vyšetření, které bude rozlišovat mezi infikovanými a očkovanými zvířaty, mezinárodní pokyny OIE a případné dopady na obchod, analýza efektivity vynaložených nákladů, případná rizika spojená s použitím očkovací látky.

Očekávané výsledky:

Dohled:

- Lepší stanovení priorit pro dohled podle kategorizace hrozeb souvisejících se zdravím zvířat. Stanovení vhodných ukazatelů a způsobů shromažďování údajů.
- Podpora sítě spolupráce zúčastněných stran, zejména pak prostřednictvím Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí a Evropského úřadu pro bezpečnost potravin, lepší shromažďování údajů, analýza rizik a informovanost veřejnosti, ale i lepší odborná příprava, která umožní zachytit problémy související se zdravím zvířat v raném stádiu.
- Zajištěné financování:
 - na podporu epizootologického dozoru ze stávajících zdrojů,
 - na zachování diagnostické schopnosti EU (např. poskytnutím prostředků na rozvoj kontaktů mezi laboratořemi) a
 - na odpovídající odbornou přípravu (např. iniciativu „*zlepšení školení pro zvýšení bezpečnosti potravin*“¹⁷).
- Úprava Systému oznamování chorob zvířat tak, aby byl prováděný dohled přínosnější a aby bylo možné sdílet informace mezi mnoha subjekty¹⁸.

Přípravenost na mimořádné situace:

- Iniciativa pro zlepšení připravenosti EU na významné hrozby pro zdraví zvířat. Stejně prvky mohou být užitečné i při odhalení a reakci na případný bioteroristický útok:
 - síť rychlé reakce,
 - podpora šíření odborných poznatků a nástrojů, které v mimořádných situacích umožní humánní usmrcení zvířat,
 - komunikační kapacita v průběhu krize,

¹⁷ Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Zlepšení školení pro zvýšení bezpečnosti potravin KOM(2006) 519.

¹⁸ Tím by se členským státům EU pomohlo plnit mezinárodní požadavky a vyhnout se zdvojení práce s ohledem na potřebu oznamovat podobné informace i prostřednictvím světového informačního systému pro zdraví zvířat v rámci OIE.

- útvary pro řešení krizí a tým veterinárních lékařů Společenství pro mimořádné situace,
- posílení nezbytných bank antigenů a očkovacích látek v EU.
- Vymezení a zprostředkování zrychlených postupů pro **registraci veterinárních léčivých přípravků (např. očkovacích látek)** používaných k prevenci nálezů zvířat v rámci mimořádných opatření Společenství.

Pilíř 4	Věda, inovace a výzkum
----------------	-------------------------------

Cílem je podpořit a koordinovat analýzu rizik, vědu, inovace a výzkum, a tím přispět k vysoké úrovni veřejného zdraví a ke konkurenceschopnosti podniků v EU působících v oblasti zdraví zvířat.

4.1 Věda

Společenství si zakládá na vynikající úrovni, nezávislosti, otevřenosti a transparentnosti ve vědě.

Postupně byla vytvořena síť **národních referenčních laboratoří a referenčních laboratoří Společenství**, které se zabývají nálezami zvířat. Vědecky ověřené a jednotné testování má zásadní význam pro vhodnou diagnózu nákazy a pro použití nezbytných opatření na tlumení a eradikaci.

Navíc **Evropský úřad pro bezpečnost potravin** a **Evropská agentura pro léčivé přípravky** mobilizují a koordinují vědecké zdroje z celé EU, aby zajistily vysoce kvalitní a nezávislá vědecká stanoviska a posouzení rizik. Díky tomu mají subjekty, které se zabývají řízením rizika (Evropská komise, Evropský parlament a členské státy), pevný základ pro politiku v oblasti zdraví zvířat.

Očekávané výsledky:

- Posílená spolupráce mezi evropskými agenturami a vnitrostátními orgány.
- Revize a případné rozšíření činností referenčních laboratoří Společenství na základě provedeného hodnocení.

4.2 Inovace a výzkum

Pro rozvoj moderního výzkumu v celosvětovém prostředí je nutné zorganizovat spolupráci na různých úrovních, koordinovat vnitrostátní politiky i politiku na evropské úrovni, podporovat rozvoj kontaktů mezi jednotlivými týmy a zvyšovat mobilitu osob i myšlenek. Současné rozdrobení evropského úsilí lze překonat pomocí rozhodných kroků v oblasti zdraví zvířat na evropské úrovni.

Důležitým nástrojem na podporu výzkumu v oblasti zdraví a dobrých životních podmínek zvířat bude kromě opatření jednotlivých členských států a ostatních evropských výzkumných činností založených na spolupráci i nový 7. rámcový program (2007–2013).

Již byla zahájena řada iniciativ zaměřených na podporu výzkumu nález a dobrých životních podmínek zvířat, včetně výzvy, jejímž cílem je vznik sítě ERANET¹⁹ v oblasti zdraví zvířat, informační platformy pro ochranu zvířat a jejich dobré životní podmínky a zahájení evropské technologické platformy pro globální zdraví zvířat v roce 2004.

Technologická platforma by pod vedením výrobního odvětví měla přesvědčit jak veřejný, tak i soukromý sektor v Evropě, aby vyhradily prostředky na výzkum prostřednictvím partnerství veřejného a soukromého sektoru. Měla by zprostředkovat vývoj nových a účinných nástrojů (zejména očkovacích látek a diagnostických testů) pro tlumení významných nález v Evropě i zbytku světa. Základní podmínkou účinné politiky v oblasti zdraví zvířat a vývoje a používání veterinárních léčivých přípravků a očkovacích látek nové generace je ucelený předpisový rámec.

Komise ve svém akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat rovněž navrhla zřídit evropské středisko pro dobré životní podmínky zvířat. To by koordinovalo a podporovalo výzkum s cílem zdokonalit platné normy.

Očekávané výsledky:

- Vymezení **akčního plánu výzkumu**, na kterém by se podílelo výrobní odvětví a ostatní významné zúčastněné strany. Tento plán stanoví **priority** mezi hrozbami v oblasti zdraví zvířat a **poukáže na nedostatky** ve stávajících kontrolních nástrojích pro dohled, diagnostiku, očkování a léčbu.
- Zajištění **vhodné výše financování** na realizaci akčního plánu výzkumu pomocí partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem.
- Příprava vhodného rámce na úrovni Společenství, který by snížil odrazující faktory pro výrobce a zachoval kapacitu EU, zejména pokud jde o posílení bank antigenů a očkovacích látek.
- Poskytnutí podpory výzkumu ve třetích zemích prostřednictvím **mezinárodní spolupráce**, zejména pak v oblasti významných exotických nález nebo opomíjených zoonóz, které mají na tyto země velký dopad.

¹⁹

Cílem programu ERA-NET v podmínkách Evropského výzkumného prostoru (ERA) je posílit spolupráci a koordinaci výzkumných činností (tj. programů), které probíhají na vnitrostátní nebo regionální úrovni v členských a přidružených státech pomocí vytváření sítě v oblasti výzkumu.

Oblast působnosti

- Užitková zvířata
- Zvířata určená pro práci, sport, rekreaci nebo vystavování
- Zvířata chovaná jako společníci člověka
- Volně žijící zvířata
- Zvířata využívaná ve výzkumu a výuce

Prvky stávajícího právního rámce EU

- Obchod a trh uvnitř Společenství
- Dovozní podmínky / kontroly na hranicích
- Tlumení, eradikace a sledování nálezů zvířat
- Dobré životní podmínky zvířat
- Výživa zvířat, doplňkové látky
- Veterinární léčivé přípravky
- Vysledovatelnost
- Výzkum
- Posouzení rizik a vědecké poradenství
- Odborná příprava a dovednosti
- Komunikace
- Finanční hlediska

Partnerství

- Majitelé zvířat
- Chovatelé/uživatelé zvířat
- Veterinární lékaři
- Podniky produkce potravin
- Odvětví zdraví zvířat
- Spotřebitelé, cestující
- Maloobchodníci
- Zájmové skupiny na ochranu zvířat a další nevl. organizace
- Zájmové skupiny venkova
- Myslivci a majitelé pozemků (volně žijící zvířata)
- Vlády a ostatní veřejné instituce
- Orgány EU
- Agentury EU
- Mezinárodní organizace

Hlavní podněty

Politika veřejného zdraví (vč. bezpečnosti potravin)
Lisabonská agenda (hospodářský růst a konkurenceschopnost)
Politika udržitelného rozvoje
Mezinárodní závazky:
Dohoda o uplatňování sanitárních a fytosanitárních opatření (WTO)
Evropský konsensus o rozvoji (cíle tisíciletí)

Soudržnost

Společná zemědělská politika
Rybářská politika
Politika rozšiřování
Politika na ochranu spotřebitele
Politika vnitřního trhu
Obchodní politika
Politika inovací a výzkumu
Vnější vztahy se třetími zeměmi
Rozvojová politika
Vnější pomoc třetím zemím
Celní normy
Boj proti podvodům

Obecné zásady subsidiarita, proporcionalita, odpovědnost

Lepší komunikace – lepší právní úprava – zjednodušení – snížení správní zátěže

Cíle a akční plán